

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. birželio 14 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Artūro Driuko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Agnės Tiknūtės ir Jūratės Varanaukaitės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjo S. K. (S. K.)** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje sprendžiant prašymo pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Rusijos Federacijos priimtus teismo procesinius sprendimus priėmimo klausimą, suinteresuotas asmuo M. T.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių pareiškėjo teisinį suinteresuotumą pateikti prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje užsienio valstybės teismų procesinius sprendimus, prašymo priėmimo nagrinėti sąlygas, tokio prašymo palikimą nenagrinėto, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėjas 2022 m. gruodžio 20 d. kreipėsi į teismą ir prašė pripažinti ir leisti vykdyti Rusijos Federacijos teismo priimtus procesinius sprendimus: 1) Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono teismo 2017 m. kovo 31 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. 2-14/17 ir ši sprendimą nepakeistą paliekančią Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto teismo 2018 m. vasario 27 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 33-712/2018; 2) Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševo rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimą byloje Nr. 2-1557/2021; 3) Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono 2018 m. rugsėjo 11 d. sprendimą byloje Nr. 2-967/18; 4) Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto teismo 2019 m. vasario 20 d. apeliacinę nutartį byloje Nr. 33492/2019 5) Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto teismo 2018 m. gegužės 8 d. įsakymą civilinėje byloje Nr. 2-346/2018-205; 6) Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono 2018 m. liepos 4 d. sprendimą byloje Nr. 2-6472/2018.
3. Pareiškėjas nurodė, kad Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševo rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimu byloje Nr. 2-1557/2021 pareiškėjui (vaiko tėvui) buvo leista su sūnumi išvykti iš Rusijos Federacijos be M. T. (vaiko motinos) sutikimo iki 2024 m. kovo 30 d., nes nepilnametis vaikas mokosi ir turi baigti mokslus Lietuvos Respublikoje. Pareiškėjas ir jo sūnus A. K. (A. K.) yra Lietuvos Respublikos piliečiai, nuolat gyvena Lietuvoje. Kadangi Rusija kariauja su Ukraina ir Lietuva yra priešišku Rusijai valstybių sąraše, tai Rusijoje priimami itin nepalankūs teisės aktai dėl asmenų iš Europos Sąjungos šalių, įskaitant Lietuvą. Be to, Rusija yra itin nepalanki valstybė gyventi Lietuvos Respublikos piliečiui, o ypač vaikui, kur propaganda, dezinformacija, vykdomas karas turi itin neigiamas pasekmes vaiko raidai, psichinei sveikatai, besiformuojančioms vertybėms bei saugumui. Dėl to, pareiškėjo nuomone, siekiant užtikrinti geriausius vaiko interesus, teisę užbaigti mokslus Lietuvos Respublikoje, Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševo rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimas byloje Nr. 2-1557/2021 pripažintinas ir vykdytinas Lietuvoje.
4. Kadangi šalių nepilnametis vaikas pagal Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševo rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimą byloje Nr. 2-1557/2021 yra išvykęs iš Rusijos Federacijos, mokosi ir gyvena Lietuvoje, taip pat vaiko gyvenamoji vieta nustatyta su tėvu, yra tikslinga pripažinti ir leisti vykdyti kitus Rusijos Federacijos priimtus procesinius sprendimus, nurodytus nutarties 2 punkte.
5. Pareiškėjas nurodė, kad nors Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. rugsėjo 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2T-47-370/2019 paliko nenagrinėtą pareiškėjo prašymą dėl Rusijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono teismo 2017 m. kovo 31 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-14/17 pripažinimo ir leidimo vykdyti, tačiau iš esmės pasikeitė faktinės aplinkybės – Rusijos Federacija pradėjo karą prieš Ukrainą, todėl nepilnamečiam vaikui sugrįžti į Rusiją tapo nesaugu.

II. Lietuvos apeliacinio teismo nutarties esmė

6. Lietuvos apeliacinis teismas 2022 m. gruodžio 22 d. nutartimi paliko nenagrinėtą pareiškėjo S. K. prašymą dėl Rusijos Federacijos teismo procesinių sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje.
7. Teismas nustatė, kad Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševo rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimu byloje Nr. 2-1557/2021 buvo leista A. K. laikinai išvykti iš Rusijos Federacijos į Lietuvos Respubliką be motinos M. T. sutikimo, lydimam tėvo S. K., nuo 2021 m. liepos 1 d. iki 2024 m. kovo 24 d.
8. Iš Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenų teismas nustatė, kad Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gegužės 9 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eN2-3017-852/2019 tenkino pareiškėjos M. T. prašymą ir leido grąžinti neteisėtai Lietuvos Respublikoje laikomą pareiškėjos ir suinteresuoto asmens S. K. nepilnametį vaiką A. K. į Rusijos Federaciją. Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. birželio 26 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eN2-994-381/2019 Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartį paliko nepakeistą.
9. Įsiteisėjusioje Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. eN2-3017-852/2019 konstatuota, kad pareiškėjos M. T. prašymu Rusijos Federacijos federalinės saugumo tarnybos Sankt Peterburgo miesto ir Leningrado srities pasienio valdyba 2015 m. gruodžio 15 d. priėmė sprendimą apriboti A. K. teisę išvykti iš Rusijos Federacijos, vaiko motina sutikimo išvykti kartu su vaiku iš

Rusijos Federacijos suinteresuotam asmeniui nedavė, o Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono teismas 2017 m. balandžio 18 d. sprendimu byloje Nr. 2-2882/2017 leido suinteresuotam asmeniui su sūnumi išvykti tik poilsiauti į Suomiją nuo 2017 m. birželio 1 d. iki 2017 m. birželio 30 d. ir Bulgariją nuo 2017 m. rugpjūčio 1 d. iki 2017 m. rugsėjo 30 d.; nors vaiko išvežimas 2017 m. rugsėjo 6 d. iš Rusijos Federacijos į Bulgariją galimai galėjo būti teisėtas, tačiau jo (vaiko) lankymasis Italijos Respublikoje, Latvijos Respublikoje išiuo metu Lietuvos Respublikoje yra neteisėtas, pažeidžia motinos globos teises ir jos teisę matytis su vaiku.

10. Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. birželio 26 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. eN2-994-381/2019 konstatavo, kad M. T., S. K. ir jų sūnus A. K. yra Rusijos Federacijos piliečiai; vaikas gyvena su motina (*duomenys neskelbtini*), kol 2015 m. spalio mėn. suinteresuotas asmuo, paėmęs vaiką bendram poilsui, negrąžino jo į motinos gyvenamąją vietą. Sankt Peterburgo Primorsko rajono teismas 2017 m. kovo 31 d. nutartimi byloje Nr. 2-14/2017 vaiko gyvenamąją vietą nustatė su tėvu (nutartis įsiteisėjo 2018 m. sausio 11 d.). Taip pat Sankt Peterburgo Primorsko rajono teismas 2017 m. rugsėjo 15 d. nutartimi nustatė M. T. bendravimo su vaiku tvarką. 2018 m. gegužės 11 d. byloje Nr. 2-967/2018 priimtas galutinis sprendimas dėl bendravimo su vaiku tvarkos, pagal jį tėvas atveža vaiką iki motinos gyvenamosios vietos ir paima pagal motinos gyvenamąją vietą, t. y. (*duomenys neskelbtini*). Tačiau 2017 m. rugsėjo 6 d. S. K. su vaiku išvyko iš Rusijos Federacijos ir iki šiol į šią valstybę negrįžo, nuo 2018 m. rugpjūčio 28 d. kartu su vaiku ir šeima gyvena Lietuvoje.
11. Teismas iš prie prašymo pateiktų Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelių kopijų nustatė, kad S. K. ir A. K. pilietybės yra Lietuvos Respublikos.
12. Teismas, remdamasi Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenimis, taip pat nustatė, kad Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugsėjo 22 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-995-330/2022 palikta nepakeista Vilniaus apygardos teismo 2022 m. rugpjūčio 18 d. nutartis, kuria atsisakyta atnaujinti procesą civilinėje byloje Nr. eN2-3017-852/2019. Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugsėjo 22 d. nutartyje konstatuota, kad Rusijos karas prieš Ukrainą prasidėjo 2014 m., kariniai veiksmai buvo tęsiami iki 2022 m., o 2022 m. vasario 24 d. prasidėjo plataus masto karinės invazijos į Ukrainą veiksmai. Aplinkybė dėl karinių veiksmų Ukrainoje yra visuotinai žinoma. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 182 straipsnio 1 punkte nustatyta, kad nereikia įrodinėti aplinkybių, teismo pripažintų visiems žinomomis.
13. Iš pareiškėjo pateiktų dokumentų teismas nustatė, kad Rusijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono teismo 2017 m. kovo 31 d. sprendimu civilinėje byloje Nr. 2-14/17, kuris paliktas nepakeistas Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto teismo 2018 m. vasario 27 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 33-712/2018, A. K. gyvenamoji vieta nustatyta ne tėvo S. K. gyvenamojoje vietoje Lietuvoje, o Rusijoje, (*duomenys neskelbtini*) (S. K. motinos registruotoje gyvenamojoje vietoje).
14. Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. rugsėjo 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 2T-47-370/2019 paliko nenagrinėtą pareiškėjo Rusijos Federacijos piliečio S. K. prašymą dėl Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono teismo 2017 m. kovo 31 d. sprendimo civilinėje byloje Nr. 2-14/17 ir šį sprendimą nepakeistą palikusios Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto teismo 2018 m. vasario 27 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 33-712/2018 pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje. Pareiškėjas savo teisinį suinteresuotumą grindė vaiko interesais – vaiko gyvenamoji vieta prašomais pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismų sprendimais nustatyta su pareiškėju, o paduodant pareiškimą jo gyvenamoji vieta buvo Lietuvos Respublikoje, todėl sprendimų pripažinimas ir leidimas vykdyti yra reikalingas vaikui gyventi Lietuvos Respublikoje. Teismas nurodė, kad Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartimi buvo patenkintas vaiko motinos prašymas ir leista neteisėtai Lietuvos Respublikoje laikomą pareiškėjo ir suinteresuoto asmens vaiką grąžinti į Rusijos Federaciją, todėl tai paneigė pareiškėjo teisinį suinteresuotumą Lietuvos Respublikoje pripažinti jo nurodytus užsienio teismo sprendimus, nes vaikas laikomas Lietuvos Respublikoje neteisėtai.
15. Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto teismo 2018 m. gegužės 8 d. įsakymu civilinėje byloje Nr. 2-346/2018-205 priteistas išlaikymas (alimentai) S. K. naudai nepilnamečiam vaikui iš M. T., pradedant nuo 2018 m. gegužės 3 d. iki vaiko pilnametystės. Sankt Peterburgo teismo nuovados Nr. 205 taikos teisėja 2019 m. rugsėjo 11 d. sprendimu byloje Nr. 2-619/2019-205 pakeitė išlaikymo formą ir alimentų išieškojimą. Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševio rajono teismas 2020 m. vasario 5 d. apeliacine nutartimi byloje Nr. 11-20/20 panaikino Sankt Peterburgo teismo nuovados Nr. 205 taikos teisėjos 2019 m. rugsėjo 11 d. sprendimą byloje Nr. 2-619/2019-205 ir priėmė naują teismo sprendimą atmesti ieškinį, t. y. alimentų apskaičiavimo būdas ir jų dydis liko nepakitęs – 1/4 visų rūšių darbo užmokesčio ir (ar) kitų pajamų.
16. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2020 m. birželio 10 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-21968-984/2020 atsisakė priimti ieškovo S. K. ieškinį atsakovei M. T. dėl Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Primorsko rajono sprendimo byloje Nr. 2-967/18 ir Sankt Peterburgo miesto teismo nutarties byloje Nr. 33-3492/2019, kuria nustatyta M. T. bendravimo su nepilnamečiu vaiku A. K. tvarka, pakeitimo ir nustatyti ieškovo prašomą atsakovės bendravimo su nepilnamečiu vaiku tvarką (nutartis įsiteisėjo 2020 m. birželio 19 d.).
17. Teismas, vadovaudamasis CPK 812 straipsnio 5 dalimi, pareiškėjo S. K. prašymą šioje byloje paliko nenagrinėtą, nurodęs, kad Lietuvos Respublikos įsiteisėjusiais procesiniais teismų sprendimais konstatuotas neteisėtas nepilnamečio vaiko A. K. (Rusijos Federacijos ir Lietuvos Respublikos piliečio) laikymo Lietuvos Respublikoje faktas ir leista šį nepilnamečių vaiką grąžinti į Rusijos Federaciją (CPK 179 straipsnio 3 dalis). Šis faktas (vaikas laikomas Lietuvos Respublikoje neteisėtai) paneigė pareiškėjo S. K. teisinį suinteresuotumą Lietuvos Respublikoje pripažinti jo nurodytus kitus užsienio teismo sprendimus.
18. Teismas atsižvelgė taip pat į tai, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 24 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-354-1153/2022 paliko nenagrinėtus ieškovo S. K. ieškinius atsakovei M. T. dėl Rusijos Federacijos teismo sprendimais nustatytos bendravimo su nepilnamečiu vaiku tvarkos ir išlaikymo dydžio ar formos pakeitimo ir atsakovės M. T. priešieškinį dėl Rusijos Federacijos teismo sprendimu nustatytos bendravimo su nepilnamečiu vaiku tvarkos pakeitimo. Šioje byloje konstatuota, kad Sankt Peterburgo Kuibyševio rajono teismo byla Nr. 2-1557/2021 buvo nagrinėjama, kai šalių sūnus įgijo Lietuvos Respublikos pilietybę; atsakovė informavo teismą, kad Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. kovo 15 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-2690-558/2019 paliktas nenagrinėtas ieškovo S. K. ieškinyje atsakovei M. T. dėl motinos valdžios apribojimo; taip pat atsakovė informavo teismą, kad tarp šalių nebuvo sudaryti susitarimai dėl ginčų teisingumo.
19. Kadangi priimant skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo nutartį Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 24 d. nutartis buvo apskusta apeliacine tvarka ir atskirojo skundo dėl Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 24 d. nutarties nagrinėjimas Vilniaus apygardos teisme buvo numatytas 2023 m. sausio 19 d., tai teismas nusprendė, kad Lietuvos Respublikos teisme nebuvo galutinai išspręstas šalių ginčas dėl Rusijos Federacijos teismo sprendimais nustatytos bendravimo tvarkos su nepilnamečiu vaiku ir išlaikymo dydžio ar formos pakeitimo

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

20. Kasaciniu skundu pareiškėjas prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. nutartį ir klausimą išspręsti iš esmės – tenkinti prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Rusijos Federacijos teismų procesinius sprendimus arba šį prašymą perduoti iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciam teismui. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

- 20.1. Lietuvos apeliacinis teismas pareiškėjo prašymą paliko nenagrinėtą, nurodęs, kad Lietuvos Respublikos įsiteisėjusiais procesiniais teismų sprendimais konstatuotas neteisėtas nepilnamečio ginčo šalių sąnaus laikymo Lietuvos Respublikoje faktas, ir ši aplinkybė paneigė pareiškėjo teisinį suinteresuotumą Lietuvos Respublikoje pripažinti jo nurodytus kitus užsienio teismo sprendimus, tačiau teismas pažeidė proceso teisės normas, reglamentuojančias įrodymų tyrimą ir vertinimą (CPK 183, 185 straipsniai), nes kaip įrodymo byloje nevertino Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševų rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimo byloje Nr. 2-1557/2021, kuriuo pareiškėjui (vaiko tėvui) leista su sūnumi išvykti iš Rusijos Federacijos be vaiko motinos sutikimo iki 2024 m. kovo 30 d. Šis teismo sprendimas, nors ir nepripažintas, tačiau byloje buvo rašytinis įrodymas, kuris patvirtino, kad ginčo šalių sąnaus buvimas Lietuvoje yra teisėtas. Dėl to Lietuvos apeliacinio teismo išvada, kad vaikas Lietuvoje yra laikomas neteisėtai, nepagrįsta. Lietuvos apeliacinis teismas pareiškėjo prašymą išnagrinėjo labai formaliai, nors turėjo jį nagrinėti iš esmės.
- 20.2. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas bei kasacinis teismas yra nurodę, kad asmens teisės turi būti ginamos ne formaliai, o realiai ir veiksmingai tiek nuo privačių asmenų, tiek nuo valdžios institucijų ar pareigūnų neteisėtų veiksmų (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. spalio 1 d., 2000 m. gegužės 8 d., 2001 m. liepos 12 d., 2004 m. rugpjūčio 17 d., 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimai; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-404/2011).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl teisinio suinteresuotumo kreiptis į teismą dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti

21. CPK 811 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo, taip pat dėl atsisakymo pripažinti užsienio teismo sprendimą į Lietuvos apeliacinį teismą turi teisę kreiptis bet kuris asmuo, turintis byloje teisinį suinteresuotumą. Ši norma pakartoja bendrąjį civilinio proceso teisėje įtvirtintą teisės kreiptis į teismą teisminės gynybos principą (CPK 5 straipsnio 1 dalis).
22. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, pagal CPK 5 straipsnio 1 dalį teisę į teisminę gynybą turi asmuo, kurio teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeisti ar ginčijami. Joje įtvirtinta ne bet kurio, o suinteresuoto asmens teisė kreiptis į teismą. Suinteresuotumas – tai savarankiškas teisinis interesas ir poreikis jį ginti. Teisė kreiptis į teismą nereiškia, kad asmuo gali reikalauti ginti nuo pažeidimų bet kieno teisę, o reiškia galimybę kreiptis į teismą dėl to, jog būtų apginta jo subjektinė teisė ar įstatymų saugomas interesas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-404/2011; 2019 m. gegužės 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-173-701/2019, 23 punktas).
23. Teismų praktikoje asmens teisinis suinteresuotumas yra aiškinamas kaip subjekto materialusis teisinis suinteresuotumas, t. y. asmuo turi turėti aiškiai identifikuotą suinteresuotumą apginti materialiosios teisės normų saugomą teisę ar interesą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-304-695/2019, 75 punktas; 2019 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2019, 35.6 punktas, kt.). Ieškiniu, kaip procesiniu dokumentu, turi būti reiškiamas materialusis teisinis reikalavimas, kurio patenkinimo atveju būtų sukeliamas (atsirastu) materialiosios teisinės pasekmės. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad materialiuoju teisiniu padariniu nesukeliantis reikalavimas negali būti savarankiškas bylos nagrinėjimo dalykas, nes jo nagrinėjimas ir patenkinimas nėra teisės į teisminę gynybą įgyvendinimas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [3K-3-453/2013](#)).
24. Taigi, kreipimasis į teismą negali būti savitiksliis. Teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi civilinę bylą inicijuojantis asmuo turi pagrįsti, nurodydamas ieškinio (pareiškimo) dalyką ir pagrindą (aplinkybes, patvirtinančias procesinio dokumento dalyką, ir įrodymus, patvirtinančius šias aplinkybes) (CPK 111 straipsnio 2 dalies 4 ir 5 punktai, 135 straipsnio 1 dalies 2–4 punktai). Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad pagal bendrą taisyklę, kai asmuo kreipiasi į teismą su ieškiniu gindamas jam pačiam priklausančią teisę arba interesą, tai jis privalo nurodyti, kokia jo teisė pažeista ir koks saugomas interesas turėtų būti ginamas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-370-248/2019 46 punktą; 2020 m. vasario 19 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-27-684/2020 31 punktą).
25. Teismas *ex officio* (pagal pareigas) privalo patikrinti, ar ginčas (jo atskiras reikalavimas) nagrinėtinas teisme, taip pat ar į teismą kreipėsi ir reikalavimus pareiškė teisinį suinteresuotumą turintis asmuo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-61-313/2019, 21 punktas; 2020 m. spalio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-255-1075/2020, 30 punktas).
26. Teisinis suinteresuotumas reikalavimui teisme pareikšti negali būti tapatinamas su pareiškėjo teise į reikalavimo patenkinimą, nes pagal CPK 5 straipsnio nuostatas suinteresuotu asmeniu pripažįstamas asmuo, manantis, kad jo teisė ar įstatymų saugomas interesas yra pažeisti, t. y. tikėtinas ginčo materialiuoju teisiniu santykiu dalyvis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-312-823/2019, 27 punktas; 2019 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-370-248/2019, 45 punktas; 2023 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-92-943/2023, 49 punktas).
27. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio 2 dalyje vaikystė įtvirtinta kaip ypač saugoma ir puoselėjama konstitucinė vertybė atsižvelgiant į tai, kad vaikystė yra ypatingas žmogaus gyvenimo laikotarpis, kuriuo vyksta jo asmenybės formavimasis, susijęs su fizine, protine ir socialine branda, taip pat į tai, kad vaikai yra socialiai jautri ir ypač pažeidžiama visuomenės dalis dėl savo besiformuojančios asmenybės ypatumų (*inter alia* (be kita ko), nepakankamos fizinės ir socialinės brandos). Iš Konstitucijos, *inter alia*, jos 38 straipsnio 2 dalies, 39 straipsnio 3 dalies, pagal kurią valstybė privalo įstatymu garantuoti pakankamą ir efektyvią nepilnamečių vaikų teisių ir teisėtų interesų apsaugą, Konstitucijos preambuleje įtvirtinto atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės siekio, kyla konstitucinis vaiko interesų pirmumo imperatyvas. Šis imperatyvas suponuoja valstybės pareigą užtikrinti, kad tiek priimanč įstatymus ir kitus teisės aktus, tiek juos taikant ir sprendžiant kitus su vaiku susijusius klausimus būtų atsižvelgiama pirmiausia į vaiko interesus ir nebūtų sudaroma prielaidų juos pažeisti (žr. Konstitucinio Teismo 2019 m. lapkričio 8 d. nutarimo Nr. KT44-N13/2019 17.5 punktą).
28. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.161 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad vaikas turi teisę gyventi kartu su tėvais, būti auklėjamas ir aprūpinamas savo tėvų šeimoje, bendrauti su tėvais, nesvarbu, ar tėvai gyvena kartu, ar skyrium, bendrauti su giminaičiais, jei tai nekenkia vaiko interesams. Ši įstatyme įtvirtinta vaiko teisė į šeimos ryšius yra pamatinė, nes visapusiška ir darni vaiko raida galima tik augant šeimoje, jaučiant meilę ir supratimą (Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos preambulė, 7 pastraipa).
29. Vaiko šeima visų pirma yra jo tėvai, nepriklausomai nuo jų tarpusavio santykio kvalifikavimo (sutuoktiniai, buvę sutuoktiniai, partneriai, atskirai gyvenantys asmenys ir pan.). Tėvai turi pirmumo teisę prieš kitus asmenis atlikti savo pareigas – dorai auklėti ir prižiūrėti savo vaikus, rūpintis jų sveikata, išlaikyti juos, atsižvelgdami į jų fizinę ir protinę būklę sudaryti palankias sąlygas visapusiškai ir harmoningai vystytis, kad vaikas būtų parengtas savarankiskam gyvenimui visuomenėje (CK 3.155 straipsnio 2 dalis, 3.165 straipsnio 1 dalis).

30. Visus klausimus, susijusius su vaikų auklėjimu, sprendžia abu tėvai tarpusavyje susitarimu (CK 3.165 straipsnio 3 dalis), nes vaiko saugumui ir ugdymui užtikrinti reikalingas tėvų bendradarbiavimas tarpusavyje ir su vaiku. Būtent todėl tėvai turi siekti spręsti visus su vaiku susijusius klausimus taikiai. Tuo tikslu tėvai į pagalbą gali pasitelkti tarpininkus, mediatorius, psichologus ir pan., nes tik tėvų tarpusavyje rastas sprendimas, kaip geriausiai auklėti vaiką, galės būti geranoriškai vykdomas ir geriausiai atitiks vaiko interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-16-706/2016, 13 punktas).
31. Jeigu tėvai nesusitaria dėl klausimų, susijusių su vaiko auklėjimu, ginčijamą klausimą sprendžia teismas (CK 3.165 straipsnio 3 dalis). Kiekvienu atveju, kada nagrinėjamoje byloje egzistuoja su vaiko teisėmis ir teisėtais interesais susijęs elementas, t. y. šeimos teisinių santykių elementas, vaiko teisių ir teisėtų interesų apsaugai skirtinas ypatingas dėmesys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-98/2007).
32. Pareiškėjas prašyme pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Rusijos Federacijos teismų sprendimus nurodė, kad Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševų rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimu byloje Nr. 2-1557/2021 pareiškėjui (vaiko tėvui) buvo leista su sūnumi išvykti iš Rusijos Federacijos be vaiko motinos sutikimo iki 2024 m. kovo 30 d., nes nepilnamečiai vaikas mokosi ir turi baigti mokslus Lietuvos Respublikoje. Pareiškėjas savo teisinį suinteresuotumą nagrinėjamo atveju grindė vaiko interesais – vaiko gyvenamoji vieta prašomais pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismų sprendimais yra nustatyta su pareiškėju.
33. Lietuvos apeliacinis teismas paliko nenagrinėtą pareiškėjo prašymą, nusprendęs, jog pareiškėjas dėl Rusijos Federacijos teismų priimtų sprendimų pripažinimo ir leidimo juos vykdyti Lietuvos Respublikoje neturi teisinio suinteresuotumo, esminę reikšmę teikdamas aplinkybei, jog vaikas praityje buvo neteisėtai laikomas Lietuvoje, o šių tėvo veiksmų neteisėtumas konstatuotas Lietuvos teismų sprendimuose.
34. Atsižvelgdama į pirmiau cituotą kasacinio teismo praktiką, teisėjų kolegija, visų pirma, pažymi, jog vieno iš vaiko tėvų teisinis suinteresuotumas kreiptis į teismą dėl su vaiku susijusių klausimų yra dvejopos teisinės prigimties. Pirmą, kadangi vaiko tėvas ar motina turi teises ir pareigas vaikui, įgyvendina tėvų valdžią, priima su vaiko gyvenimu bei gerove susijusius sprendimus, tėvo ar motinos teisė kreiptis į teismą kildintina iš vaiko geriausių interesų apsaugos principo bei turimų vaikui pareigų. Antra, tėvas ar motina turi asmeninį interesą dalyvauti auklėjant vaiką ir priimanant su vaiku susijusius sprendimus, o nepavykus to padaryti – sprendžiant klausimą teismine tvarka. Todėl nekyla abejonių, jog tėvai, inicijuodami teismo procesą, susijusį su vaiko teisėmis ir teisėtais interesais, turi teisinį suinteresuotumą.
35. Iš bylos aplinkybių matyti, kad pareiškėjo kreipinasis į Lietuvos apeliacinį teismą dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti nėra savitiksli. Lietuvos apeliacinis teismas skundžiamos nutarties motyvuojamojoje dalyje vadovavosi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. lapkričio 24 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2-354-1153/2022, ši vėlesne Vilniaus apygardos teismo 2023 m. sausio 19 d. nutartimi palikta iš esmės nepakeista. Iš Lietuvos teismų informacinės sistemos LITEKO matyti, kad ši civilinė byla inicijuota pagal ieškovo S. K. ieškinį atsakovei M. T. dėl Rusijos Federacijos teismo sprendimais nustatytos bendravimo tvarkos su nepilnamečiu vaiku ir išlaikymo dydžio ar formos pakeitimo, ir atsakovės priešiškinį dėl Rusijos Federacijos teismo sprendimu nustatytos bendravimo su nepilnamečiu vaiku tvarkos pakeitimo. Šioje byloje teismai, *inter alia*, vertino Lietuvos Respublikoje *nepripažintų* Rusijos Federacijos teismų sprendimų įtaką reikalavimams dėl šiais užsienio valstybės teismų sprendimais nustatytos bendravimo tvarkos pakeitimo. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. lapkričio 24 d. nutartimi ieškovo ieškinius atsakovei paliko nenagrinėtus, *inter alia*, nurodydamas, kad ginčas dėl nepripažintais, teisinės galios Lietuvos Respublikoje neturinčiais, užsienio teismo sprendimais nustatytos tėvų bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo nenagrinėtinas teisme.
36. Aplinkybė, kad Vilniaus miesto apylinkės teismas minėtame procesiniame sprendime konkrečiai nurodė negalintis spręsti dėl užsienio valstybės teismų sprendimais nustatytos tėvų bendravimo su vaiku tvarkos pakeitimo, nes jie nėra pripažinti Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka (Vilniaus apygardos teismas 2023 m. sausio 19 d. nutartyje šiai išvadai pritarė), *per se* (savaine) nurodo egzistuojant aiškų pareiškėjo teisinį suinteresuotumą kreiptis į Lietuvos apeliacinį teismą, kompetentingą spręsti tokius prašymus dėl užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti. Nepaisydamas šios aplinkybės, Lietuvos apeliacinis teismas, net ir žinodamas, jog Vilniaus miesto apylinkės teismas paliko nenagrinėtus pareiškėjo ieškinius, taip pat žinodamas ir konkrečius argumentus, kuriais remdamasis apylinkės teismas priėmė tokį sprendimą, vis tiek padarė klaidingą išvadą, jog pareiškėjas tokio suinteresuotumo neturi dėl praityje egzistavusio vaiko neteisėto laikymo Lietuvos Respublikoje situacijos. Tokiu būdu buvo sukurta ydinga „užburto rato“ situacija, kai pareiškėjas negali nei kreiptis dėl užsienio valstybės teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo juos vykdyti Lietuvoje, nes, kaip nurodė Lietuvos apeliacinis teismas, „Lietuvos Respublikos teisme nėra galutinai išspręstas šalių ginčas dėl Rusijos Federacijos teismo sprendimais nustatytos bendravimo tvarkos su nepilnamečiu vaiku ir išlaikymo dydžio ar formos pakeitimo“, nei prašyti jais nustatytos bendravimo tvarkos pakeitimo, nes atitinkami užsienio valstybės teismų sprendimai nėra pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje.
37. Trečia, skundžiamoje nutartyje kaip vieną iš argumentų, kodėl pareiškėjas neturi teisinio suinteresuotumo, Lietuvos apeliacinis teismas nurodė tai, jog iš Lietuvos teismų informacinės sistemos (LITEKO) duomenų nustatyta, kad Vilniaus apygardos teismas 2019 m. gegužės 9 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eN2-3017-852/2019 tenkino pareiškėjos M. T. prašymą – leido grąžinti neteisėtai Lietuvos Respublikoje laikomą pareiškėjos ir suinteresuoto asmens S. K. nepilnametį vaiką A. K. į Rusijos Federaciją. Lietuvos apeliacinis teismas 2019 m. birželio 26 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. eN2-994-381/2019 Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartį paliko nepakeistą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo 2019 m. gegužės 9 d. ir Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. birželio 26 d. nutarčių peržiūrėjimo.
38. Vis dėlto Lietuvos apeliacinis teismas padarė klaidingą išvadą ir šiuo aspektu, nes prašomas pripažinti ir leisti vykdyti Rusijos Federacijos Sankt Peterburgo miesto Kuibyševų rajono teismo 2021 m. balandžio 13 d. sprendimas byloje Nr. 2-1557/2021, kuriuo pareiškėjui buvo leista su sūnumi išvykti iš Rusijos Federacijos be vaiko motinos sutikimo iki 2024 m. kovo 30 d., yra priimtas vėliau nei minėta Lietuvos apeliacinio teismo 2019 m. birželio 26 d. nutartis. Kitaip tariant, vaiko neteisėto negrąžinimo į Rusijos Federaciją situacija, dėl kurios prieš tai nurodyta 2019 m. birželio 26 d. nutartimi sprendė Lietuvos apeliacinis teismas, laikytina užsienio valstybės teismui žinoma bei jo įvertinta. Kitokios išvados faktiškai reikštų užsienio teismo sprendimo peržiūrą dėl esmės, o tai, kaip nurodyta toliau, tokio pobūdžio procese (dėl užsienio valstybės teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti) nėra galima (nutarties 54 punktas). Kita vertus, net pripažinus, kad užsienio valstybės teismas nežinojo Lietuvos Respublikos teismų sprendimuose nustatytos aplinkybės dėl ginčo šalių vaiko neteisėto laikymo Lietuvoje, tai savaine nepaneigia pareiškėjo teisinio suinteresuotumo pateikti prašymą pripažinti nurodytus Rusijos Federacijos teismų sprendimus ir leisti juos vykdyti Lietuvos Respublikoje bei tikėtis jo išnagrinėjimo iš esmės įstatymų nustatyta tvarka (nutarties 26 punktas).
39. Galiausiai pažymėtina, jog Lietuvos apeliacinis teismas apskritai neargumentavo, kodėl vaiko neteisėto laikymo Lietuvoje situacija praityje, konstatuota Lietuvos teismų sprendimais, vėliau užsienio valstybės teismui priėmus jam palankų sprendimą, suteikiantį pareiškėjui teisę su vaiku išvykti iš Rusijos Federacijos be jo motinos sutikimo iki 2024 m. kovo 30 d., turi įtakos pareiškėjo teisiniui suinteresuotumui kreiptis dėl tokio jam palankaus užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo bei leidimo jį vykdyti Lietuvos Respublikoje ir kokios konkrečiai teisės normos leidžia daryti tokią išvadą.
40. Nurodytos aplinkybės ir argumentai sudaro teisinį pagrindą konstatuoti, kad Lietuvos apeliacinio teismo išvada, jog pareiškėjas neturi teisinio suinteresuotumo pateikti prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje nurodytus prašyme Rusijos Federacijos teismų sprendimus, yra nepagrįsta.

Dėl prašymo pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje užsienio teismo sprendimą priėmimo ir nagrinėjimo tvarkos bei bylą inicijavusio asmens teisinio suinteresuotumo vertinimo procesinių padarinių

41. Pagal CPK 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisės normą suinteresuotas asmuo turi teisę kreiptis į teismą ne bet kokia, o būtent įstatymų nustatyta tvarka.
42. Tarptautinės sutarties 51 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, jog prašymo dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti rekvizitus nustato susitariančiosios šalies, kurios teritorijoje turi būti vykdoma, įstatymai.
43. CPK 811 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad prašymai pripažinti užsienio teismo sprendimą turi atitikti bendruosius procesinius dokumentams keliamus reikalavimus, jie yra išdėstyti CPK 111 straipsnyje.
44. Specialūs reikalavimai pareiškėjo prašymo pripažinti užsienio teismo sprendimą turiniui nurodyti CPK 811 straipsnio 2 dalyje. Kartu su prašymu dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo pareiškėjas turi pateikti prašomą pripažinti užsienio teismo sprendimą ir šio sprendimo įstatymų nustatyta tvarka patvirtintą vertimą į lietuvių kalbą, patvirtinimą, kad sprendimas yra įsiteisėjęs, taip pat įrodymus, kad šaliai, kuri nedalyvavo nagrinėjant bylą, buvo tinkamai pranešta apie civilinės bylos nagrinėjimo vietą ir laiką. Jeigu pareiškėjas gyvena ne Lietuvos Respublikoje ir nepaskyrė atstovo byloje arba įgaliojoto asmens procesiniams dokumentams gauti, gyvenančių (turinčių profesinės veiklos buveinę) Lietuvos Respublikoje (šio kodekso 805 straipsnis), prašyme pripažinti (atsisakyti pripažinti) užsienio teismo sprendimą turi būti nurodytas adresas Lietuvos Respublikoje, kuriuo pareiškėjui būtų įteikiami procesiniai dokumentai.
45. Jeigu teismas nustato, kad prašymas neatitinka tam tikrų formos arba turinio reikalavimų, jis, vadovaudamasis CPK 115 straipsnio nuostatomis, turi teisę nustatyti terminą trūkumams pašalinti, jeigu pareiškėjas gyvena Lietuvos Respublikoje, nurodė adresą Lietuvos Respublikoje, kuriuo pareiškėjui būtų įteikiami procesiniai dokumentai, arba paskyrė atstovą byloje ar įgaliojotą asmenį procesiniams dokumentams gauti, gyvenančius (turinčius profesinės veiklos buveinę) Lietuvos Respublikoje. Per teismo nustatytą terminą trūkumų nepašalinus, prašymas laikomas nepaduotu ir grąžinamas pareiškėjui, o kai prašymas jau buvo priimtas teismo žinion, iš paliekamas nenagrinėtas. Nustates, kad prašymas dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo paduotas nesilaikant CPK arba tarptautinėse sutartyse nustatytos tvarkos, t. y. jeigu nėra galimybės nustatyti pareiškėjui termino prašymo trūkumams pašalinti dėl to, kad nėra galimybės procesinius dokumentus pareiškėjui ar jo atstovui (įgaliojamam asmeniui) įteikti Lietuvos Respublikoje, teismas gali, netaikydamas procesinio dokumento trūkumų šalinimo instituto, prašymą pripažinti nepaduotu ir nutartimi grąžinti pareiškėjui, o kai prašymas jau buvo priimtas teismo žinion, – palikti jį nenagrinėtą (CPK 812 straipsnio 5 dalis).
46. Nurodytas reglamentavimas reiškia, kad tais atvejais, kai pareiškėjas kreipiasi į kompetentingą teismą, prašydamas pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismo sprendimą, tačiau pateiktas prašymas neatitinka įstatyme nustatytų formos ar turinio reikalavimų, teismas vadovaujasi CPK 812 straipsnio 5 dalimi ir priima vieną iš šioje teisės normoje įtvirtintų procesinių sprendimų.
47. Teisės kreiptis į teismą prielaidas ir jos įgyvendinimo sąlygas apibrėžia proceso teisės normos. Teismas neturi teisės nepagrįstai varžyti asmens teisės pasirinkti savo teisių gynimo būdą. Asmens teisės reikšti ieškinį (pareiškimą) ribojimas jau bylą inicijuojančio procesinio dokumento priėmimo stadijoje turi būti paremtas akivaizdžiu proceso įstatyme įtvirtinto pagrindo, patvirtinančio netinkamą teisės kreiptis į teismą įgyvendinimą, buvimu. Civilinės bylos iškėlimo stadijoje patikrinama, ar egzistuoja procesinio teisinio pobūdžio prielaidos (nepašalinamos kliūtys įgyvendinti procesinę teisę kreiptis į teismą) ir teisės kreiptis į teismą tinkamo įgyvendinimo sąlygos, tačiau į klausimą, ar asmuo iš tikrųjų turi materialųjį teisinį suinteresuotumą ir ar ieškinyje yra pagrįstas (materialiojo teisinio pobūdžio prielaida), paprastai atsakoma tik išnagrinėjus bylą iš esmės (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 30 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-92-943/2023, 50 punktą; 2023 m. birželio 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-163-1075/2023, 39 punktą).
48. Pagal CPK 2 ir 5 straipsnius teisminė gynyba taikoma tiems asmenims, kurie įrodo, kad jiems priklausančios teisės ar teisėti interesai pažeidžiami. Tačiau jeigu jie neįrodo, kad turi teisę ar teisėtą interesą dėl ginčo dalyko, tai ieškinyje gali būti atmetamas taikant CPK 5 straipsnį dėl to, kad yra pareikštas netinkamo ieškovo – asmens, kuris neįrodė, jog jam priklauso teisė, kad jo teisė pažeidžiama ar ginčijama, kad jis turi teisinį interesą dėl ginčo dalyko (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2019, 35.2 punktas; 2019 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-370-248/2019, 46 punktas).
49. Jeigu bylą inicijuojančio asmens procesinio dokumento trūkumo esmę sudaro jo teisinio suinteresuotumo pagrindimo klausimas, teismo atliekami veiksmai priklauso nuo proceso stadijos ir asmens teisinio suinteresuotumo bylos baigtimi (ne)akivaizdumo. Taip yra todėl, kad atitinkamą prašymą padavusio asmens teisinio intereso egzistavimas yra materialiosios teisinės prigimties ir ne visada gali būti akivaizdus bylos iškėlimo stadijoje.
50. Nustatęs, kad vienas ar keli ieškovo pareikšti reikalavimai nesukuria materialųjų teisiųjų padarinių, teismas, atsižvelgdamas į pareikšto reikalavimo esmę ir asmens teisinio intereso akivaizdumą, turėtų arba nustatyti terminą ieškinio trūkumams pašalinti, įpareigodamas asmenį suformuluoti ieškinio dalyką, arba atsisakyti priimti toki reikalavimą kaip nenagrinėtiną teisme (CPK 137 straipsnio 2 dalies 1 punktas), arba nutraukti civilinę bylą tuo pačiu pagrindu, jeigu ji jau iškelta (CPK 293 straipsnio 1 punktas). Tokie teismo veiksmai negali būti vertinami kaip suinteresuoto asmens teisės į teisminę gynybą pažeidimas, nes, io reikalavimą teismui priėmus ir išnagrinėjus, teisė į teisminę gynybą nebūtų įgyvendinta (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. balandžio 19 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-241/2013; 2013 m. rugsėjo 25 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-453/2013; 2014 m. gegužės 28 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-295/2014; 2015 m. gruodžio 8 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-648-378/2015, kt.).
51. Atsižvelgiant į nurodytą kasacinio teismo praktiką, pareiškėjui prašyme pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismo sprendimą nepagrindus savo teisinio intereso byloje, teismas, laikydamasis CPK 812 straipsnio 5 dalyje nustatytų reikalavimų, turi teisę nustatyti pareiškėjui terminą procesinio dokumento trūkumams pašalinti – materialiojo teisinio suinteresuotumo byloje turėjimui pagrįsti – ir taikyti nurodytoje normoje nustatytus atitinkamus procesinius padarinius. Teismui bylos dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti iškėlimo stadijoje nustatčius akivaizdžią aplinkybę, kad pareiškimą pateikęs asmuo teisinio suinteresuotumo teikti tokio pobūdžio prašymą neturi, ši aplinkybė gali būti pagrindu atsisakyti priimti pareiškimą (iškelti civilinę bylą). Jeigu asmens teisinio intereso turėjimas nėra akivaizdus sprendžiant pareiškimo priėmimo klausimą, teismas, nesant kitų kliūčių, turi priimti pareiškimą ir nagrinėti bylą iš esmės. Teismas, vėlesnėje proceso stadijoje nustatęs, kad pareiškėjas teisinio intereso neturi, turi pareiškimą atmesti, bet ne užbaigti bylą be teismo sprendimo.
52. Taigi, įprastai teisinis suinteresuotumas yra materialioji teisė ir ieškinį (ieškinio patenkinimą) sąlyga. Paprastai bylą inicijuojantys asmenys yra tikėtini materialųjų santykių dalyviai, o ar jie turi reikalavimo teisę ir ar įrodo reikalavimą, paaiškėja bylą išnagrinėjus iš esmės, nustatčius visas reikšmingas aplinkybes ir joms pritaikius materialiosios teisės normas.
53. Remdamasi nurodytais argumentais, teisėjų kolegija išaiškina, jog užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti klausimą sprendžiantis teismas CPK 812 straipsnio 5 dalies pagrindu gali palikti prašymą nenagrinėtą tik tais atvejais, kai nesilaikyta prašymo padavimo tvarkos – bendrųjų ir specialiųjų prašymui, kaip procesiniam dokumentui, keliamų reikalavimų. CPK 812 straipsnio 5 dalis dėl pareiškimo pripažinti užsienio valstybės teismo sprendimą ir leisti jį vykdyti palikimo nenagrinėto tiesiogiai (prieš tai nepasinaudojus procesinio dokumento trūkumų šalinimo institutu) netaikoma kilius klausimui dėl aplinkybės, ar pareiškėjas turi teisinį suinteresuotumą kreiptis šiuo klausimu į teismą (CPK 811 straipsnio 1 dalis). Jeigu pareiškime nėra pagrįstas pareiškėjo teisinis suinteresuotumas teikti tokį prašymą, teismas turi teisę taikyti procesinio dokumento trūkumų šalinimo institutą, nes teisinio intereso kreiptis į teismą nurodymas ir pagrindimas yra privalomasis procesinio dokumento rekvizitas: dokumento trūkumų nepašalinus, prašymas laikomas nepaduotu ir grąžinamas pareiškėjui; kai prašymas jau buvo priimtas teismo žinion, tik tada jis paliekamas nenagrinėtas. Toks teisės aiškinimas sistemiskai dera su CPK 296 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, pagal kurį pareiškimas paliekamas nenagrinėtas tik esant vienam iš šios dalies 1–12 punktuose nurodytų konkrečių

pagrindų ir tik kitais CPK ir CK nustatytais atvejais (CPK 296 straipsnio 1 dalies 13 punktas). Nurodyti ieškinio (pareiškimo) palikimo nenagrinėto pagrindai negali būti aiškinami plačiai, nes tai yra susiję su teisės į teisminę gynybą ribojimu.

54. Pagal CPK 810 straipsnio 1 dalį, užsienio teismų sprendimai yra pripažįstami tarptautinių sutarčių pagrindu. Nesant tarptautinės sutarties, taikomi CPK 810 straipsnio 1 dalyje nustatyti užsienio teismų sprendimų nepripažinimo pagrindai. Sprendžiant klausimą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo, negali būti tikrinamas šio sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas (CPK 810 straipsnio 4 dalis).
55. Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos 1992 m. liepos 21 d. sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (toliau – Tarptautinė sutartis) 50 straipsnyje įtvirtintas susitariančiųjų šalių teisingumo įstaigų sprendimų civilinėse ir šeimos bylose, nuosprendžių dėl nusikaltimų padarytos žalos atlyginimo abipusio pripažinimo principas, o Tarptautinės sutarties 52 straipsnyje nurodyti susitariančiosios šalies kompetentingam teismui su prašymu dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo pateikiami dokumentai: 1) teismo patvirtintas sprendimo nuorašas, oficialus dokumentas apie sprendimo įsiteisėjimą, jeigu tai nėra aišku iš paties sprendimo teksto; 2) dokumentas, patvirtinantis, kad atsakovui, nedalyvavusiam procese, buvo laiku ir nustatyta forma bent vieną kartą įteiktas šaukimas į teismą; 3) 1 ir 2 punktuose nurodytų dokumentų patvirtinti vertimai.
56. Tarptautinės sutarties 56 straipsnyje nurodyti pagrindai atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti kitoje susitariančiojoje valstybėje priimtus teismų sprendimus: 1) jeigu padavęs prašymą asmuo arba atsakovas nedalyvavo procese dėl to, kad jam arba jo įgaliotiniui nebuvo laiku ir nustatyta forma įteiktas šaukimas į teismą; 2) jeigu dėl to paties teisinio ginčo tarp tų pačių šalių susitariančiosios šalies teritorijoje, kur sprendimas turi būti pripažintas ir vykdomas, jau anksčiau buvo priimtas ir yra įsiteisėjęs sprendimas arba jeigu tos susitariančiosios šalies įstaiga buvo anksčiau pradėjusi procesą šioje byloje; 3) jeigu pagal Tarptautinę sutartį, o šioje sutartyje nenustatytais atvejais – pagal įstatymus susitariančiosios šalies, kurios teritorijoje sprendimas turi būti pripažintas ir vykdomas, byla priklauso išimtinai jos įstaigų kompetencijai.
57. Nagrinėjamu atveju, Lietuvos apeliaciniam teismui klaidingai išsprendus pareiškėjo teisinio suinteresuotumo kreiptis į teismą klausimą, ne tik nepagrįstai nuspręsta, kad pareiškėjas neturi teisinio suinteresuotumo kreiptis į Lietuvos apeliacinį teismą dėl Rusijos Federacijos teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti Lietuvos Respublikoje (t. y. kad neįvykdyta CPK 811 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta sąlyga), bet ir prašymas nepagrįstai paliktas nenagrinėtas, kaip paduotas nesilaikant CPK arba tarptautinėse sutartyse nustatytos tvarkos (CPK 812 straipsnio 5 dalis).
58. Tokiu būdu proceso įstatyme ir Tarptautinėje sutartyje įtvirtinti nepripažinimo pagrindai liko nepatikrinti dėl visų pareiškėjo prašytų pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimų, o Lietuvos apeliaciniam teismui įstatymu suteikti įgaliojimai užsienio teismų sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti srityje liko neįvykdyti.
59. Šios aplinkybės sudaro teisinį pagrindą panaikinti skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir bylą perduoti šiam teismui nagrinėti iš esmės.
60. Kiti kasacinio skundo argumentai neturi teisinės reikšmės šios bylos teisingam ir visapusiškam išnagrinėjimui, todėl teismas jų nevertina ir dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo

61. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui panaikinus skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo nutartį ir perdavus bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas sprendinas šiame teisme atsižvelgiant į bylos išnagrinėjimo iš esmės baigtį (CPK 93 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. gruodžio 22 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti šiam teismui nagrinėti iš esmės.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Artūras Driukas

Agnė Tikniūtė

Jūratė Varanauskaitė